

Баба Віхола

Марина Павленко

(Не о б е р е ж н а казка, перемотана Ялосоветою

від двох грибників — братика й сестрички)

— У-у-у-у!!! — виє-завиває під вікнами невгамовна завірюха. — У-у-у-у!!! — голодним вовком петляє круг лісної хати. Отак би й проковтнула її своєю білою пащекою!..

Страшно Катрусі й Миколці. Мама з татом ще зранку до міста поїхали. Звеліли дітям бути слухняними.

То Катруся слухняна: тихенько сидить, а молодший братик ніяк собі місця не нагріє.

— Бою-у-у-уся! — плаче. — Хочу до ма-а-ами!

Сестричка вже йому — і казочку, і пісеньку. Та, видно, казка все якась моторошна виходить, а пісенька — тужлива, бо Миколка ще дужче скнирить:

— Бою-у-у-уся!..

— Заговкни, — розсердилася сестра, — а то покличу зараз бабу Віхолу!

Ні, реве малий!

— Ах, не віриш? Ну, то ось глянь! — Катруся розчинила навстіж вікно просто надвір. — Заберіть його, бабо Віхоло!

Погукала, щоб тільки налякати вередуна. Коли це справді — влітає хуга до хати! Крутнулася, вхопила Миколку білими ручиськами й вилетіла геть. Нестямилась Катруся, а братика поруч уже немає, лиш ген іздалеку втішається баба Віхола: "У-у-у!.."

Та не мала часу боятися. Вступила мерщій у валянці, накинула хустину, шубку й за двері вибігла, услід за Віхолою метнулася:

— Бабусенько Віхоло, віддайте мого Миколку!..

— У-у-у-у!!! — регоче з усіх боків. І — снігом межи очі.

Бачить Катруся — нізачо лихої баби не здожене!

"А що, коли проти вітру піти? — міркує. — Адже баба Віхола неодмінно десь має хату і, покружлявши лісом, колись же мусить до свого дому вертатися. От я й перейму її".

Рушила дівчинка в протилежний бік. Вітер січе в обличчя, ноги у сніг провалюються, навкруги свище, виє, готує, з безпомічної дитини насміхається. Але братика треба шукати, нема як зупинятись!

Аж ось і вітер затих. Віхола, мабуть, додому прибилася. Легше стало. Радіти б, тільки ж тепер — куди?

Згадала Катруся татові слова, що ліс і сам дорогу розкаже, якщо пильненько до його знаків придивитися.

Найперший знак ліс подав: сліди Катрусині ще не зовсім завіяло. Швидко додому, назад, до рідної хати!.. Вертатися, поки видно!

Другий знак ліс подає: дуб високий, крислатий. Вилазь на нього, Катрусю, поки вовки ще далеко — до ранку пересидиш!..

І третій знак ліс подає: дерева, бурею повалені. Цією дорогою баба Віхола на роботу літає!

Брьохається дівчинка між тими деревами, через корчі перечіплюється. Але мусить брата шукати, як не догляділа, мусить його у Віхоли відібрати.

Вийшла на якусь невідому галявину. Ніколи ще тут не була! Посередині — мовби стіна з каламутного туману. Оце ж, мабуть, і є бабина хата!

Ледве Катруся до туману підступилась, як зворухнеться він, як завертиться-закрутиться!.. То Вихор був, слуга Віхолин! Оселю її стереже, кільцем обвивши, — нікого не пускає!..

Не дає дівчинці пройти — підняв її, повертів та й на сніг викинув.

— Не пр-р-ропушу до бр-р-ратика! — гарчить, мов пес.

Ходить Катруся туди-сюди. Марно в туманній стіні проходу шукає!

Коли це враз мов задзвеніли у вухах неньчині слова: "Як небезпека застане в лісі, — шукай порятунку або в неба, або в землі".

— Рятуй мене, земле, — прошепотіла Катруся і — в замет провалилася! А тоді гайда в снігу, якраз попід Вихором, шлях прогортати!..

Ось Катруся вже й у подвір'ї Віхолинім, а Вихор — за брамою, з боку на бік сіпається — од люті казиться!..

Хата вся, звичайно ж, із брил снігових мурована. Вгорі на крокві — білий ворон сидить, унизу на порозі — білий сніговий котище дрімає, а двері на сім крижаних замків замикано!..

Тільки блакитний вогник, що у віконці холодно блимає, снаги Катрусі додає: хтось є всередині! Миколка є! Неодмінно! І вона мусить його забрати. І забере.

Ворон зі стріхи на неї кинувся, от-от дзьобоне! Дівчинка до нього теплим словом озвалася — він мокрим снігом і розсипався!..

...А світло у віконці горить, віри додає!

Котяра зашипів на неї, зуби вишкірив. Дівчинка його погладила — він і розм'як!

Блиснули злісно замки: нізащо не відімкнеш! Уже Катруся й дубцем по них била — крижані скалки сиплються, а замкам хоч би що.

...А у віконці світло горить!

Спробувала дівчинка своїм теплим диханням замки розтопити. Хукала-хукала, долоньками відтирала — відвалився перший замок!

Зразу в руки аж зашпори позаходили, а потім до гарячого розпашілися, тож інші замки самі один за одним повідмикались...

Узялася за клямку. Ступила в господу.

— Чого розходився, Вихоре? — почула холодний старечий голос.

Ой, тут Миколка не сам! У кутку, спиною до Катрусі, біле бабище схилилося над колискою.

— Спи, мале, спи, дурне! — приказувала стара, не озираючись.

— Додо-о-ому, бабуню! — хлипає Миколка.

— Ех, ти, рево! Щастя свого не відаєш! Будеш мені чи за сина, чи за внучатко. Мій син, Сніговій, зовсім хати відцурався й на мене, стару, хазяйство покинув. А онуків — нема: не жениться, волоцюга.

— Додо-о-ому!..

— Ти ж будеш у мене в пухові спати, морозивом об'їдатися — ні в чому не відмовлятиму!

— Відпусти-і-ть! — не вгаває хлопчик. Не змінилась уперта Миколчина вдача!

— Віддайте мені, бабусю Віхола, мого братика! — озвалась Катруся.

— О, де це ти взялась? Як тебе Вихор пустив? От уже сторож: хоч ноги витирай об нього. Я йому!..

— Бабусю, віддайте!

— Авжеж! То "Заберіть його", то "Віддайте"! Куди це годиться? Хіба гостинці назад відбираються?

Довго благала Катруся, поки бабище завагалася.

— Ну, гаразд. Поверну братика. Але спершу відслужи мені цілий рік! Не вправляюся в господі, стара вже, здоров'я не те! Помічницею будеш.

Нічого робити Катрусі, погодилась.

Уже добряче смеркало, як Віхола наказала Вихорові провести дітей до самого дому.

— Гляди ж, завтра по тебе навідаюсь! — гукнула навздогін.

Ледве малі в хаті відігрілись, як і батьки на поріг. Розказала Катруся їм усе, як було, та й стала в найми рихтуватися: з Віхолою жарти погані!

Журяться батьки, а потайки сподіваються: може, дітям примарилось? Може, вигадали все?..

...Ще й не світало, а вже хурделиця під вікнами:

— Виходь, Катре, на службу! — гукає.

День у день працювала Катруся в баби Віхоли: на крижаних шибках узорі малювала. Стіни свіжим інеєм підбілювала, снігового кота вичісувала. В світлиці порала, їсти варила.

Хазяйка дарма що Віхола, а любила по-людському пообідати. Щоб і холодчик був, і полунички морожені, і киселик молочний, ванільним цукром присмачений, і...

Катруся завжди біля пічки тулилася. Та не холод і не робота найдужче смутили дівчинку — за ріднею скучила. Навідала б — але ж усі стежки наглухо заметені...

Десь під кінець зими стала Віхола хорувати. Частіше вдома лишалась. Біля віконця сяде, об кота снігового руки холодить та Сніговія-сина виглядає. Як він там, без матері? Весна ж на носі! Такої непевної пори краще вдома бути, ніж по світах віятись..

"Удома!" — тільки й зітхне Катруся нищечком.

А то, бува, почне Віхола що-небудь розпитувати наймичку. Так уже прихильно, так співчутливо. Наче не вона тримає чужу дитину під замками!

Засвистали перші шпаки, задзвеніли-захлюпотіли перші струмочки. Підсніжники полізли з-під торішнього листя.

Почала Віхола на лікування збиратися — на якийсь курорт за Полярним колом. Наморилася Катруся, поки їй речі поспакувувала. Напекла улюблених бабиних сніжків з капустою на дорогу, снігового кота в кошику примостила. Вихор снігових коней запрягає...

Раптом як обніме стара Катрусю, як почне плакати-примовляти — аж капіж із дерев посипався:

— Дитинко моя золота! Ти готова за мною і в мороз, і в воду! Як же мені з тобою розлучатися?..

— Що ви кажете, бабусю? Мені ще десять місяців служити у вас!

— Відслужила ти їх, донечко, ще як за братиком у вечірній ліс побігла! Таж я, хоч і крижане, а теж серце маю! І теж знаю, як то — не вдома, в самої син по світах метається! Досить уже злигоднів на твою голівку! Іди, квіточко, додому!..

Бачить Катруся, що кожна бабина сльозина — камінцями кришталевими застигає! Нанизала Віхола їх на срібну нитку, одягла дівчинці на шию:

— Носи це як подяку мою! Оберігатиме тебе від сердець холодних, від людей байдужих, від усякої напасті... Ну, бувай же! Он і стежечка, бачиш?

Подякувала Катруся, хутенько рушила. Та враз дивний гамір почула за спиною. Озирнулась — а то блудний Сніговій до рідної матінки припадає. Так обоє радіють — аж дерева хитаються!..

Щаслива дівчинка ще прудкіше побігла стежкою...

Чи треба розказувати, як зустріли свою Катрусю батьки й Миколка? Чи треба казати, як цінували відтоді одне одного брат і сестра? Миколка тепер у всьому слухається, не вередує, та й Катруся ніколи не скаже того, що зопалу на губу налізе.

Ніхто нікому слова поперек не мовить. Може, намисто бабине тому причиною? Катруся його шанує, то й поміч їй дає.

Яке воно?

Ви колись бачили, як від бурульки прозорі сяючі крапельки відриваються? От якби їх зібрати й на нитку насилити — було б точнісінько таке саме.

Правда, гарне?

Джерело: Казки з Ялосоветиної скрині